Секція А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями)	
УДК 37.013:791.43	
Дата першого надходження статті до видання	2026-09-30
Дата прийняття статті до друку після рецензування	2026-10-30
Дата публікації/оприлюднення	2026-10-30

Організаційно-педагогічна модель аналізу українського кінематографічного твору в закладах освіти безпекового спрямування

Тетяна Ярославівна Конівіцька
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри українознавства та міжкультурної комунікації
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності
tvitska@gmail.com
https://orcid.org/0000- 0002- 2905-9191

Анотація. У статті досліджено проблему використання українського кіномистецтва в гуманітарній підготовці здобувачів в закладах освіти безпекового спрямування. Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробленні організаційно-педагогічної моделі аналізу українського кінематографічного твору, спрямованої на розвиток критичного мислення, медіаграмотності, національно-культурної ідентичності та професійно-етичних цінностей майбутніх фахівців безпекового профілю. Особливу увагу приділено визначенню структурних компонентів моделі, послідовності її реалізації та педагогічних умов ефективного використання кіномистецтва в освітньому процесі.

Методи дослідження охоплюють аналіз, синтез, порівняння й узагальнення наукових джерел із проблем мистецької педагогіки, медіаосвіти та професійної підготовки, а також систематизацію теоретичних положень. Для розроблення моделі використано метод педагогічного моделювання та структурно-логічний метод.

Основні результати дослідження полягають у розробленні організаційно-педагогічної моделі аналізу українського кінематографічного твору, яка охоплює підготовчо-мотиваційний, аналітико-інтерпретаційний і рефлексивно-узагальнювальний етапи. Визначено зміст діяльності на кожному етапі: від актуалізації попередніх знань, формування мотивації та постановки проблемних запитань до аналізу художніх засобів, образів і ціннісних смислів фільму та подальшого рефлексивного осмислення результатів. Визначено педагогічні умови реалізації моделі, зокрема цілеспрямований добір кіноматеріалу, інтеграцію кіномистецтва з іншими освітніми компонентами, забезпечення психологічно безпечного освітнього середовища й оцінювання навчальних результатів. Окреслено потенціал українського кінематографа для осмислення історичної пам’яті, національно-культурної ідентичності, громадянської відповідальності та професійної етики майбутніх фахівців сектору безпеки й оборони.

Наукова новизна полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробленні організаційно-педагогічної моделі аналізу українського кінематографічного твору. Практичне значення дослідження полягає в можливості застосування розробленої моделі під час викладання гуманітарних дисциплін, реалізації вибіркових освітніх компонентів, організації кінолекторіїв і міждисциплінарних занять.

Ключові слова: українське кіномистецтво, організаційно-педагогічна модель, кінематографічний твір, заклади освіти безпекового спрямування, гуманітарна підготовка, критичне мислення, медіаграмотність, національно-культурна ідентичність, професійна етика.

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

An organizational and pedagogical model for the analysis of Ukrainian films in security-oriented educational institutions

Tetiana Konivitska
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of Ukrainian Studies and Intercultural Communication Department,
Lviv State University of Life Safety
tvitska@gmail.com
https://orcid.org/0000-0002-2905-9191

Abstract. The article explores how Ukrainian cinema can enrich the humanities training of students at security-oriented educational institutions. The study aims to develop and theoretically substantiate an organizational and pedagogical model for studying and analyzing Ukrainian films. The model seeks to foster critical thinking, media literacy, national and cultural identity, and professional and ethical values among future security-sector specialists. The study also examines the model's structural components, implementation sequence, and pedagogical conditions for integrating cinema effectively into the educational process.

The research draws on the analysis, synthesis, comparison, and generalization of scholarly sources on arts education, media education, and professional training. It also systematizes theoretical approaches and applies pedagogical modeling and the structural-logical method to develop the proposed model.

The study develops a three-stage organizational and pedagogical model for analyzing Ukrainian films. The model comprises preparatory and motivational, analytical and interpretative, and reflective and summarizing stages. At each stage, students engage in specific learning activities, progressing from activating prior knowledge, building motivation, and formulating problem-based questions to examining cinematic techniques, characters, and the values conveyed by a film. They then reflect on and summarize their findings. The study also establishes the pedagogical conditions necessary for implementing the model, including purposeful film selection, integration of cinema with other educational components, creation of a psychologically safe learning environment, and assessment of learning outcomes. Furthermore, it highlights the potential of Ukrainian cinema to deepen students' understanding of historical memory, national and cultural identity, civic responsibility, and the professional ethics expected of future security and defence sector specialists.

The scientific novelty of the study lies in its theoretical substantiation and development of an organizational and pedagogical model for analyzing Ukrainian films in security-oriented educational institutions. The practical value of the research stems from the model's applicability in humanities courses, elective educational components, film discussion sessions, and interdisciplinary classes.

Keywords: Ukrainian cinema, organizational and pedagogical model, cinematic work, security-oriented educational institutions, humanities training, critical thinking, media literacy, national and cultural identity, professional ethics.

Вступ

Актуальність проблеми. Сучасна система підготовки фахівців для сектору безпеки й оборони України передбачає не лише формування професійних знань, практичних умінь і спеціальних компетентностей, а й розвиток особистісних рис, необхідних для відповідального виконання службових обов'язків. Важливими складниками такої підготовки є громадянська свідомість, здатність критично оцінювати інформацію, розуміння історичного досвіду українського народу, повага до національної культури та усвідомлення цінності людської гідності.

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

За цих умов особливого значення набуває гуманітарна освіта, яка створює можливості для осмислення історичних подій, національно-культурної ідентичності. Одним із дієвих засобів реалізації її потенціалу є вивчення українського кіномистецтва.

Українське кіно відображає процеси становлення національної ідентичності, боротьбу за свободу, цінності, взаємини особистості й держави. Художні та документальні фільми слугують матеріалом для аналізу історичних подій, суспільних конфліктів, відповідальності за власні рішення, солідарності, взаємодопомоги й морального вибору. Водночас кінематографічний твір не варто сприймати як безпосередній і вичерпний документ історичної дійсності: його зміст потребує критичного аналізу, зіставлення з іншими джерелами та врахування авторської позиції.

Для закладів освіти безпекового спрямування вивчення українського кіномистецтва має особливе значення. Воно дає змогу інтегрувати гуманітарний зміст у професійне становлення майбутніх фахівців, сприяти формуванню ціннісних орієнтирів і розвивати здатність до обґрунтованого аналізу складних суспільних ситуацій. Проте ефективність такої роботи залежить від педагогічної організації перегляду та обговорення фільмів. Сам по собі перегляд кінострічки не гарантує досягнення освітніх цілей, якщо він не супроводжується підготовкою, аналітичною діяльністю та рефлексією. Отже, є потреба у розробленні структурованої організаційно-педагогічної моделі налізу кінематографічного твору, яка забезпечуватиме послідовність освітньої діяльності, логічний зв’язок між її етапами та можливість оцінювання досягнутих результатів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання історії українського кіно та розвитку його надалі є темою наукових досліджень, інтернет-публікацій, інтерв’ю багатьох кіноісториків, кінознавців та кінокритиків: Л. Брюховецької І. Зубавіної, Л. Єпик О. Мусієнко, Л. Наумової, Б. Савчук, Т. Фісенко, Г. Чміль, Ю. Шевчука та ін. Зокрема, роль кінематографа у житті сучасної людини досліджують І. Гавран, Я. Попова [2]; вплив кінематографа на формування громадської думки та формування національної свідомості – Т. Фісенко [15], Л. Єпик [5]; кінематограф як механізм продукування смислів у масовій комунікації – О. Зінчина, Я. Кунденко [6].

Окремий напрям наукових пошуків становить використання кіномистецтва в освітньому процесі, зокрема, застосування кіноекранізації в літературній освіті досліджують Л. Горболіс [3], А. Кикилик [8], О. Поліщук [8], О. Ратушняк [11] та ін.; роль фільмів у формуванні іншомовної комунікативної компетентності досліджує Г. Карпенко [7]; використання художнього фільму у процесі підготовки майбутніх філологів – В. Мірошниченко [10]; майбутніх журналістів – О. Семенюк; як інструмент інклюзивної освіти – Г. Груць [4]; використання виховного потенціалу кіномистецтва в підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери розглядає М. Андреєва [1].

У зарубіжному науковому дискурсі використання кінематографа в освіті розглядають крізь призму кінограмотності, медіаосвіти та мультимодальних підходів до навчання. N. Nguyen [18] проводить опитування та інтерв'ю з викладачами різних дисциплін в австралійських університетах щодо їхньої педагогічної кінопрактики та обґрунтовує значення цілеспрямованого добору кіноматеріалу, супровідних навчальних ресурсів і відповідних завдань, а результати дослідження містять практичні рекомендації, починаючи від критеріїв вибору фільмів, допоміжних матеріалів та навчальних заходів. A. Romero Walker [19] наголошує на внесенні критичної медіаграмотності до навчальних програм у межах вивчення кіноосвіти. A. Kannas, J. Douglas, та J. Thompson [16] аналізують вплив умов перегляду на навчальний досвід під час дистанційного вивчення кіномистецтва. A. Lainio [17] розкриває кіно не лише як навчальний засіб, а і як культурний текст, що формує суспільні уявлення й цінності.

Особливого аналізу потребує дослідження С. Сальнікової та А. Климюк [13], що полягало у виявленні особливостей впливу сучасного масового кіно на формування

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

ціннісних орієнтацій студентської молоді в рамках кількісної стратегії. За результатами для більшості студенів «подивитися фільм» означає розважитися (58,3 %) та провести вільний час (55,0 %). Також на користь розважальної місії фільму свідчить розподіл жанрових уподобань студентів, а це – кінокомедії (60,8 %) та пригодницькі фільми (43,3 %).[13, с. 45]. Окрему увагу слід приділити праці Б. Савчук та В. Бурлик [12] про розвиток кінопедагогіки, яку автори протиставляють проблемі кліпового мислення, вважаючи саме кінопедагогіку засобом розвитку критичної медіаграмотності та подолання фрагментарної уяви студентської молоді. азначені наукові дослідження формують теоретичне підґрунтя для розроблення поетапної організаційно-педагогічної моделі аналізу кінематографічних творів.

Виділення невирішеної частини проблеми. Узагальнення поглядів науковців актуалізує потребу у вивченні кіномистецтва в закладах вищої освіти як засобу розвитку критичного мислення, медіаграмотності, естетичного сприйняття та здатності до осмислення соціокультурних смислів кінематографічних творів. Важливою передумовою реалізації освітнього потенціалу кіномистецтва є розроблення організаційно-педагогічної моделі аналізу кінематографічного твору, яка забезпечуватиме системність і послідовність його вивчення. Водночас специфіка її застосування в закладах освіти безпекового спрямування потребує окремого наукового осмислення. Така модель має визначати мету, зміст, етапи, методи й педагогічні умови аналізу фільму, сприяти усвідомленню студентами ціннісних смислів кінематографічного твору. Її впровадження дасть змогу трансформувати перегляд кіно з переважно розважальної діяльності в цілеспрямований освітній процес, спрямований на формування критичного мислення, медіакомпетентності й культури свідомого сприйняття кіномистецтва.

Мета статті. Метою статті є розробка організаційно-педагогічної моделі аналізу українського кінематографічного твору в закладах безпекового спрямування, визначення та теоретичне обґрунтування її структурних компонентів та педагогічних умов реалізації.

Для досягнення мети визначено такі завдання:

1. Розкрити освітній потенціал українського кіномистецтва в гуманітарній підготовці майбутніх фахівців безпекового профілю.
2. Обґрунтувати структуру організаційно-педагогічної моделі аналізу кінематографічного твору.
3. Визначити зміст і методи роботи на кожному етапі.
4. Окреслити педагогічні умови та перспективи практичного застосування запропонованої моделі.

Наукова новизна. Наукова новизна статті полягає в розробленні організаційно-педагогічної моделі аналізу кінематографічного твору, визначенні та теоретичному обґрунтуванні її структурних компонентів та педагогічних умов реалізації з урахуванням специфіки освітнього середовища закладів безпекового спрямування.

Практичне значення. Практичне значення полягає в можливості використання запропонованої моделі під час викладання курсів з вивчення кіномистецтва, гуманітарних дисциплін, організації виховних заходів, тематичних кінолекторіїв і міждисциплінарних занять.

Методологія

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить сукупність взаємопов’язаних наукових підходів, що забезпечують цілісність педагогічного процесу вивчення українського кіномистецтва. Системний підхід дає змогу розглядати модель як єдність взаємопов’язаних цілей, етапів, методів і результатів навчання; компетентнісний спрямовує освітній процес на розвиток критичного мислення, аналітичних умінь і здатності аргументувати власну позицію; культурологічний

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

забезпечує осмислення кінематографічного твору як складника національного культурного простору, що відображає історичну пам'ять, суспільні цінності та національну ідентичність. Особистісно орієнтований підхід передбачає врахування досвіду, потреб та емоційних реакцій здобувачів освіти, а діяльнісний акцентує увагу на їхній активній участі в аналізі фільмів через дискусії, групову роботу, дослідження джерел і представлення власних висновків.

У роботі використано аналіз і синтез наукових джерел для визначення теоретичних засад кіномистецької освіти; порівняння та узагальнення для систематизації наукових поглядів і педагогічних положень; педагогічне моделювання для розроблення організаційно-педагогічної моделі аналізу кінематографічного твору. Структурно-логічний метод застосовано для визначення взаємозв'язків між підготовчо-мотиваційним, аналітико-інтерпретаційним і рефлексивно-узагальнювальним етапами.

Поєднання зазначених підходів і методів дало змогу теоретично обґрунтувати запропоновану модель та визначити особливості її застосування в освітньому процесі.

Результати

Кінематограф належить до мистецьких засобів, що здатні поєднувати раціональне пізнання з емоційним сприйняттям. На відміну від суто вербального викладу, фільм представляє події через образи, діалоги, монтаж, музику, композицію кадру, світло й інші виражальні засоби. Це створює передумови для комплексного осмислення культурних явищ.

Як зазначають науковці, сьогодні велика кількість соціологів всього світу сперечаються за вплив кінематографа на свідомість людини [2, с.182], оскільки наша свідомість постійно стає об'єктом маніпулювання з боку величезної кількості інструментів, серед головних з них — медіа та культура (зокрема, кінематограф як найпростіший для сприйняття серед інших форм мистецтва) [15, с. 212]. Попри те, що кінематограф займає велику роль у житті людини як розважальна функція, він несе також пізнавальну та розвивальну функції [2, с.185]. Отже, кінофільм – це не просто розважальний продукт, а складний культурний артефакт, що відображає, формує та транслює соціальні норми, цінності, ідеології та владні відносини, а його аналіз дозволяє дослідити, як суспільство репрезентує себе [6, с. 43].

Українське кіно є і ще довгий час буде залишатися одним із впливових засобів виховання, тому повинно бути спрямоване не тільки на самоствердження ідентичного українського медіапродукту, а й нести в собі обов'язково елементи виховного характеру: національної свідомості, патріотизму тощо. Саме кіно повинно бути ідеологічною основою для виховання молодого покоління, зокрема і в закладах освіти безпекового спрямування. Українські історичні, біографічні та героїко-патріотичні фільми стають вагомим аргументом російській пропаганді, стимулом не тільки для вивчення історії України, а й вироблення активної життєвої позиції, розуміння свого місця і ролі в громадському житті, бажання працювати і жити заради вітчизни. Саме ці риси і формують національно свідомого професіонала і громадянина [5 с. 35-36].

Кіномистецтво як засіб виховання майбутніх фахівців розширює кругозір, вчить креативно міркувати, урізноманітнює форми проведення занять, а вивчення кінематографа, з одного боку дає змогу подолати обмеженість та ізольоване одне від одного вивчення літератури, музики, живопису, а з іншого – створює умови для більш глибокого занурення у духовні переживання, формує моральні орієнтири [1, с. 75]. Крім мистецьких закладів та спеціальностей, кіномистецтво як окрему дисципліну також необхідно вивчати у закладах вищої освіти технічного спрямування, адже кіно має велике значення для розвитку культурної та медійної грамотності здобувачів освіти [9, с. 1241].

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

В університетській авдиторії організація керованого аналізу фільму починається з усвідомлення різниці між «практикою культурного перегляду» та «педагогічною інтервенцією». Перегляд «як відпочинок» допускає розчинення уваги в сюжеті, «ковзання між епізодами» та довіру до готового смислу, який уже змонтовано за глядача. Водночас, педагогічна інтервенція передбачає навчальну мету, чіткі інтелектуальні дії та критерії того, що саме здобувач освіти має втримати у пам'яті та зв'язати в аргумент [12, с. 52]. Погоджуємося із дослідниками, які зазначають, що використання фільмів в освітньому процесі мають сенс, якщо вони: 1) стимулюють звернення до певного культурного продукту і контексту2) мають прямий зв'язок із розвитком професійних навичок; 3) передбачають висловлення власної думки; 4) мають прив'язку до сучасного моменту і є цікавими для здобувачів освіти; 5) розвивають комунікативні компетентності [14, с. 151]. Ключова перевага кінематографа – його наративна структура, яка забезпечує послідовність подій та причинно-наслідкових зв'язків. На відміну від кліпового контенту, що складається з коротких фрагментів, фільм, формує цілісне смислове поле [12, с. 52]. Для послідовного переходу від підготовки до сприйняття фільму, через його поглиблений аналіз до рефлексії та узагальнення результатів ми пропонуємо організаційно-педагогічну модель аналізу українського кінематографічного твору, яка охоплює три етапи: підготовчо-мотиваційний, аналітико-інтерпретаційний, рефлексивно-узагальнювальний (рисунок 1).

Рисунок 1. Організаційно-педагогічна модель аналізу українського кінематографічного твору

Кожний етап має власні цілі, зміст, методи й очікувані результати, водночас зберігаючи логічний зв'язок із попереднім і наступним етапами. Узагальнену характеристику змісту етапів реалізації організаційно-педагогічної моделі аналізу українського кінематографічного твору подано в таблиці 1.

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

Таблиця 1

Зміст етапів реалізації організаційно-педагогічної моделі аналізу українського кінематографічного твору

Етап	Мета	Основні методи	Очікуваний результат
Підготовчо-мотиваційний	Актуалізувати знання, сформувати мотивацію, визначити контекст фільму	Проблемна бесіда; мозковий штурм; робота з історичною хронологією; аналіз трейлера або окремих кадрів; формулювання запитань тощо	Усвідомлення теми, сформульовані запитання, готовність до критичного перегляду
Аналітико-інтерпретаційний	Розвинути вміння аналізувати зміст і художню форму кінострічки	Аналітичний перегляд, дискусія, робота з епізодами, груповий аналіз, зіставлення джерел	Аргументована інтерпретація змісту, розуміння художніх засобів і ціннісних смислів
Рефлексивно-узагальнювальний	Узагальнити результати, сформувати власну позицію та перенести знання в нові контексти	Рефлексивне есе, дискусія чи дебати, презентація, письмовий аналіз (рецензія, зіставлення тощо), самооцінювання	Самостійні висновки, розвиток критичного мислення, усвідомлення культурного й суспільного значення твору

Джерело: сформовано автором.

Опишемо детальніше кожен із етапів запропонованої моделі. Метою першого етапу – *підготовчо-мотиваційного* – є формування пізнавальної мотивації та підготовка здобувачів освіти до змістовного сприйняття кінематографічного твору. Цей етап має визначальне значення для організації навчальної діяльності надалі, оскільки саме на цьому етапі формується мотивація до перегляду, актуалізуються попередні знання та створюються передумови для усвідомленого сприйняття кінофільму. Його основне призначення полягає не в попередньому розкритті всього змісту твору, а в підготовці здобувачів освіти до самостійного аналізу його історичних, культурних і морально-етичних аспектів.

Кінопродукція на заняттях – ефективний інструмент для формування світогляду, однак незаперечною є «першість» наставника – знайомство з кінофільмом, визначення процедури його опрацювання. Тема, мета, обсяг передбачених програмою умінь і знань у процесі засвоєння навчального матеріалу є пріоритетним у роботі з кіноматеріалом [3, с. 61]. Педагогічна діяльність на цьому етапі також спрямована на актуалізацію попередніх знань, визначення проблемного поля фільму й створення умов для усвідомленого перегляду. Тому на початку заняття викладач визначає навчальну проблему та пояснює, чому обраний кінофільм важливий для розуміння української історії, культури, а також професійних цінностей майбутніх фахівців сектору безпеки. Залежно від теми заняття увага може зосереджуватися на питаннях державотворення, боротьби за незалежність, культурної спадщини, громадянської відповідальності, взаємодії особистості й суспільства або морального вибору в критичних ситуаціях.

Важливим завданням є актуалізація попередніх знань. Викладач пропонує здобувачам освіти пригадати історичні події, культурні явища, персоналії чи суспільні процеси, які становлять контекст фільму. Для цього можуть використовуватися короткі

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

повідомлення, історичні довідки, робота з хронологічними таблицями, аналіз фотографій, карт або документальних свідчень.

Наступним компонентом є формулювання проблемних запитань, що визначатимуть напрям аналітичної діяльності під час перегляду, наприклад: *які ознаки української національно-культурної ідентичності відображено у фільмі? Як історичні обставини впливають на поведінку та рішення персонажів? Які цінності визначають ставлення героїв до своєї держави, суспільства й інших людей? Які елементи фільму є документальними, а які можуть бути художньою інтерпретацією? Які морально-етичні проблеми, порушені у творі, мають значення для майбутньої професійної діяльності?*

Зокрема, перед переглядом фільму «Кіборги» можна запропонувати запитання: *як людина приймає рішення в умовах небезпеки? Яке значення мають довіра й відповідальність у колективі? Як художній фільм відображає події новітньої історії України? Які елементи такого твору потребують перевірки за історичними джерелами?*

Особливу увагу необхідно приділяти попередньому інструктажу щодо способів аналізу фільму, а саме: фіксувати ключові епізоди, поведінку персонажів, символічні образи, авторські акценти, прояви громадянської позиції та факти, які потребують додаткової перевірки. На цьому етапі доцільно також визначити правила обговорення: повага до різних аргументованих поглядів, недопущення приниження учасників, розмежування особистих емоцій і доказових суджень. Якщо фільм містить сцени насильства чи інший потенційно травматичний матеріал, викладач має врахувати контекст освітньої групи й забезпечити етично виважене обговорення.

Підготовчо-мотиваційний етап також передбачає визначення критеріїв виконання навчального завдання. Здобувачі освіти повинні розуміти, що результатом заняття має бути не переказ сюжету та не висловлення суто емоційного враження, а аргументований аналіз кінотвору з урахуванням історичного контексту, культурних смислів і професійно значущих цінностей. Зміст діяльності на підготовчо-мотиваційному етапі за визначеними компонентами наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Зміст діяльності на підготовчо-мотиваційному етапі

Компонент	Діяльність викладача	Діяльність здобувачів освіти	Очікуваний результат
Мотиваційний	Створює проблемну ситуацію, пояснює актуальність теми	Висловлюють попередні припущення, визначають власні очікування	Формування пізнавального інтересу
Інформаційний	Надає історичну та культурологічну довідку	Актуалізують знання, установлюють зв'язки між подіями	Розуміння контексту фільму
Проблемно-аналітичний	Формулює запитання для спостереження	Визначають аспекти, на які необхідно звернути увагу	Усвідомлення мети перегляду
Організаційний	Пояснює алгоритм аналізу й критерії оцінювання	Ознайомлюються з картою спостережень	Готовність до цілеспрямованої роботи

Джерело: сформовано автором.

Для цього етапу доцільними є такі методи: проблемна бесіда; мозковий штурм; робота з історичною хронологією; аналіз афіші, трейлера або окремих кадрів; формулювання дослідницьких запитань; складання короткого прогнозу щодо основних проблем твору.

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

Результатом першого етапу є сформована мотивація, базове розуміння контексту й перелік запитань, на які здобувачі освіти шукатимуть відповіді під час перегляду.

Другий етап – аналітико-інтерпретаційний – є найважливішим у запропонованій моделі, оскільки передбачає безпосередню взаємодію здобувачів освіти з кінематографічним твором. Його метою є формування здатності сприймати фільм не лише як засіб емоційного впливу або джерело сюжетної інформації, а як складний культурний текст, що містить історичні факти, символи, ціннісні орієнтири та авторські інтерпретації суспільної дійсності.

Організація цього етапу передбачає цілеспрямоване спостереження за змістом і художньою формою кінофільму. Здобувачі освіти звертають увагу на сюжетні події, мотиви поведінки персонажів, характер конфліктів, особливості візуального ряду, музичне оформлення, використання символів і способи передавання емоційного стану героїв.

Перегляд фільму може бути організований повністю або частинами залежно від навчальної мети, тривалості заняття та дидактичних можливостей. Цілісний перегляд фільму сприяє формуванню здатності «утримувати довготривалий контекст» (тобто цілісного сприйняття проблеми), а сегментований перегляд дозволяє зосередитися на окремих питаннях [12, с. 53]. У разі поетапного перегляду доцільно зосереджувати увагу на ключових епізодах, які розкривають основний конфлікт, особливості персонажів або важливі для обговорення теми.

Для закладів безпекового спрямування особливо важливим є аналіз ситуацій, у яких є відповідальність за прийняті рішення, відданість суспільно значущим цінностям, взаємодопомога, дисципліна, людська гідність, ставлення до правових норм і моральні межі професійної діяльності. Водночас аналіз не повинен обмежуватися пошуком позитивних прикладів поведінки. Методично виправданим є дослідження суперечливих ситуацій, помилкових рішень, конфліктів обов'язку й особистих інтересів, а також наслідків поведінки персонажів. Такий підхід сприяє розвитку самостійності мислення й здатності розглядати складні явища без спрощення.

Для підвищення ефективності роботи доцільно використовувати карту аналітичного спостереження, яку здобувачі освіти заповнюють під час перегляду або відразу після нього. Орієнтовна карта аналітичного спостереження за кінофільмом подана в таблиці 3.

Застосування карти аналітичного спостереження дає змогу структурувати перегляд і спрямовує увагу на ті аспекти, які відповідають навчальній меті. Водночас не потрібно вимагати від здобувачів освіти фіксувати всі деталі фільму: перелік запитань має відповідати конкретній темі заняття.

Важливою складовою аналітичного етапу є розмежування художнього зображення та історичної реальності. Якщо фільм відображає певну історичну подію, доцільно виокремити твердження, які можна перевірити за документальними джерелами, і художні елементи, що відображають авторське бачення. Для документального кіно також необхідно враховувати принципи добору матеріалу, монтажу, авторського коментаря та репрезентації свідчень.

Результатом аналітичного етапу є сформовані навички уважного сприйняття аудіовізуального матеріалу, визначення ключових культурних смислів, аналізу моральних дилем і розмежування фактичної інформації та художньої інтерпретації. Як приклад можна розглянути фільм «Кіборги» режисера Ахтема Сеітаблаєва. Під час його вивчення здобувачі освіти можуть аналізувати образи захисників Донецького аеропорту, способи зображення колективної взаємодії, особистої відповідальності й морального вибору. Водночас важливо розрізняти художню драматургію та документально встановлені факти, звертаючись до історичних свідчень і матеріалів, які дозволяють уточнити контекст.

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

Таблиця 3.

Орієнтовна карта аналітичного спостереження за кінофільмом

Напрям аналізу	Запитання для спостереження	Що фіксує здобувач освіти
Історико-культурний	Які події та суспільні обставини відображено?	Події, факти, часові й соціальні обставини
Національно-культурна ідентичність	Які культурні символи, традиції, мовні та історичні маркери представлені?	Приклади відображення української культури
Система персонажів	Які мотиви визначають поведінку героїв?	Рішення, вчинки, зміни позицій
Морально-етичний аспект	Які конфлікти цінностей виникають?	Дилеми, альтернативи, наслідки рішень
Художня мова	Як музика, колір, композиція та монтаж впливають на сприйняття?	Приклади використання художніх засобів
Медіакритичний аспект	Які твердження потребують перевірки? Де наявна авторська інтерпретація?	Питання для зіставлення з іншими джерелами
Професійний аспект	Які ситуації мають значення для майбутньої професійної діяльності?	Висновки щодо відповідальності, взаємодії та етики

Джерело: сформовано автором.

Для організації роботи можна сформувати малі групи, кожна з яких отримує окремий напрям аналізу: історичний, мистецький, етичний або медіакритичний. Після обговорення групи представляють висновки, підтверджуючи їх конкретними сценами, діалогами або іншими елементами фільму.

Результатом другого етапу є здатність здобувачів освіти не переказувати сюжет, а пояснювати смисли твору, розпізнавати засоби художнього впливу, зіставляти інтерпретації та формулювати аргументовані судження.

Третій етап – рефлексивно-узагальнювальний – завершує цикл навчальної діяльності та забезпечує перехід від сприйняття й аналізу кінофільму до самостійного осмислення його культурного, історичного та професійного значення. Його основна мета полягає в тому, щоб допомогти здобувачам освіти систематизувати отриману інформацію, оцінити обґрунтованість власних суджень і визначити зв'язок між проблематикою кінотвору та цінностями, важливими для громадянського й професійного становлення.

На відміну від підготовчого етапу, на якому викладач переважно спрямовує увагу аудиторії, та аналітичного етапу, що передбачає дослідження самого кінотвору, рефлексивно-узагальнювальний етап орієнтований на інтерпретацію результатів і формування самостійної позиції здобувача освіти.

Першим напрямом роботи є колективне обговорення переглянутого матеріалу. Викладач організовує дискусію, у ході якої здобувачі освіти визначають основні проблеми фільму, аналізують мотиви поведінки персонажів, оцінюють наслідки їхніх рішень і зіставляють різні інтерпретації побаченого. Важливо, щоб дискусія ґрунтувалася на конкретних епізодах і аргументах, а не лише на суб'єктивних враженнях.

Другим напрямом є перевірка історичних відомостей і критичне зіставлення кінотвору з іншими джерелами. Здобувачі освіти можуть порівнювати художнє зображення подій з архівними матеріалами, документальними свідченнями, науковими публікаціями та офіційними історичними ресурсами. Така діяльність розвиває здатність

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

перевіряти інформацію, визначати межі авторської інтерпретації та формувати обґрунтовані висновки.

Третім напрямом є ціннісна рефлексія. Здобувачі освіти осмислюють, які аспекти української культури, історичної пам'яті та суспільного досвіду розкриває фільм, які питання відповідальності й людської гідності він порушує та як його проблематика поєднується із сучасними викликами українського суспільства. Орієнтовний зміст діяльності на рефлексивно-узагальнювальному етапі подано в таблиці 4.

Таблиця 4

Зміст діяльності на рефлексивно-узагальнювальному етапі

Компонент	Діяльність викладача	Діяльність здобувачів освіти	Очікуваний результат
Дискусійний	Організовує обговорення проблемних питань	Аргументують власні судження, зіставляють позиції	Розвиток критичного мислення
Інформаційно-перевірочний	Пропонує джерела для перевірки фактів	Зіставляють фільм із документальними матеріалами	Розвиток історичної компетентності та медіаграмотності
Ціннісно-рефлексивний	Спрямовує осмислення культурних і моральних проблем	Формулюють висновки щодо значення національних цінностей	Поглиблення усвідомлення національно-культурної ідентичності
Професійно орієнтований	Пропонує проаналізувати професійно значущі ситуації	Визначають значення відповідальності, етики та взаємодії	Усвідомлення професійних ціннісних орієнтирів
Підсумково-оцінювальний	Надає зворотний зв'язок за визначеними критеріями	Готують есе, презентації або аналітичні висновки	Систематизація й закріплення результатів навчання

Джерело: узагальнено автором.

Для організації рефлексії також доцільно застосовувати методику трьох запитань:

Що я дізнався? – передбачає визначення нових знань про українську історію, культуру, кінематограф або суспільні процеси.

Що я осмислив? – спрямоване на визначення культурних смислів, моральних суперечностей і власного розуміння проблематики фільму.

Яке це має значення для мене як майбутнього фахівця? – передбачає встановлення зв'язку між змістом кінотвору, громадянською відповідальністю та професійно-етичними орієнтирами.

Важливо, щоб підсумкове завдання вимагало не тільки емоційної реакції на фільм, а й аргументованого обґрунтування позиції. Наприклад, здобувачам освіти можна запропонувати відповісти на запитання: *які проблеми, порушені у фільмі, залишаються актуальними для сучасного українського суспільства? Які художні засоби найбільше вплинули на сприйняття подій? Які висновки можна зробити щодо відповідальності особистості перед колективом? Які твердження про історичні події потребують додаткової перевірки?* Такий підхід допомагає уникнути формального завершення заняття та забезпечує усвідомлення здобувачами освіти особистісного значення опрацьованого матеріалу.

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

Результатом рефлексивно-узагальнювального етапу є сформульовані аргументовані висновки, поглиблення знань про українську культурну спадщину, розвиток уміння критично оцінювати інформацію та усвідомлення зв'язку між національно-культурними цінностями й професійною відповідальністю.

Конструктивною формою отримання зворотного зв'язку від студентів після перегляду фільму є есе, оскільки написання тематичних есе передбачає самостійний аналіз теми, пошук проблемного поля, вибір аргументації, письмовий виклад міркувань студентом. Такий підхід стимулює активність студентів, пошук альтернативних точок зору та їх аргументацію, розвиває здатність до письмової комунікації та критичного осмислення реальності [4, с. 71]. Проте рефлексивна діяльність може реалізовуватися в різних формах: написання аналітичного або рефлексивного есе; проведення дискусії чи дебатів; підготовка короткої презентації; створення рецензії на фільм; зіставлення художнього твору з документальними джерелами; ведення індивідуального читацько-глядацького щоденника; заповнення карти самооцінювання.

Для майбутніх фахівців сектору безпеки й оборони важливим є також професійно орієнтований аналіз. Він передбачає обговорення значення відповідальності за прийняті рішення, дотримання правових норм, взаємодії в колективі, поваги до людської гідності та здатності діяти відповідно до професійної етики. При цьому художні ситуації слід використовувати як матеріал для обговорення, а не як безпосередні інструкції щодо професійних дій.

Результатом третього етапу є сформульована індивідуальна позиція, узагальнення ключових положень, розвиток рефлексивних умінь і усвідомлення ролі кіномистецтва в суспільному, культурному житті та професійній сфері.

Педагогічні умови реалізації моделі. Проте ефективність моделі залежить від дотримання комплексу педагогічних умов. На жаль, кіномистецтво в сучасній освіті ще не посіло належного місця, а його потенціал не використовується повною мірою у освітньому процесі [11, с. 190]. Тому другою умовою є інтеграція кіномистецтва з іншими освітніми компонентами. Залежно від змісту навчальної програми фільми можна використовувати у взаємозв'язку з історією України, культурологією, українською мовою, літературою, етикою, медіаграмотністю та громадянською освітою. Наприклад, інтеграція кіномистецтва у викладанні літератури відкриває широкі дидактичні й виховні можливості, адже поєднання словесного й візуального рядів створює багатоканальне сприйняття художнього тексту [8 с. 43]. Ознайомлення з кінофільмом проходить ті ж етапи, що й вивчення літературного твору, проте, має свої особливості [11, с. 195]. Літературний твір стає «живим» завдяки кінематографічним інтерпретаціям та мультимедійним засобам [8, с. 43].

Як показали експериментальні дані кінокритиків, кінематограф має суттєвий вплив на людину, яка багато бере із кінофільмів, як поганого так і позитивного. Проте, погоджуємося, що під час вибору «правильного» фільму питання негативного впливу відпадає само собою [2 с.185]. Тому, незалежно від дисципліни, викладачам необхідні практичні знання кінограмотності (цілеспрямований добір кіноматеріалу, супровідних навчальних ресурсів і відповідних завдань), щоб ефективно навчати студентів [18]. Зважаючи на це, першою умовою для університетської авдиторії є цілеспрямований добір кінематографічного матеріалу. Фільм має відповідати навчальній меті, віковим особливостям здобувачів освіти, змісту дисципліни та етичним вимогам.

Третьою умовою є діалогічна організація навчальної діяльності. Викладач має створювати простір для запитань, обґрунтованих інтерпретацій і дискусії. Його завдання полягає не в нав'язуванні єдиного прочитання художнього твору, а в допомозі здобувачам освіти розвивати аргументацію та вміння перевіряти власні судження. Методично правильно підібраний і опрацьований кіноматеріал (відповідно до теми,

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

мети й завдань уроку) активізує роботу здобувачів, сприяє співпраці, організації індивідуальної та колективної роботи [3, с. 61].

Наступною умовою є забезпечення психологічно безпечного освітнього середовища. Під час вивчення фільмів про війну, втрати та насильство потрібно враховувати можливі індивідуальні реакції. Необхідно уникати примусу до розкриття особистого травматичного досвіду, дозволяти учасникам утриматися від публічного висловлювання та дотримуватися принципів взаємної поваги.

Важливою умовою також є систематичне оцінювання навчальних результатів. Оцінювання має охоплювати не тільки знання сюжету або історичного контексту, а й уміння аналізувати художню форму, використовувати джерела, будувати аргументацію та здійснювати рефлексію.

Обговорення

Інтерпретація результатів. Запропонована організаційно-педагогічна модель розглядає вивчення українського кіномистецтва як послідовний педагогічний процес, у якому перегляд фільму є не кінцевою метою, а основою для критичного опрацювання надалі. Її особливість полягає в поєднанні підготовки до сприйняття, аналітичної інтерпретації та рефлексивного узагальнення.

Підготовчо-мотиваційний етап дає змогу актуалізувати попередні знання й окреслити проблемне поле. Аналітико-інтерпретаційний етап забезпечує перехід від безпосереднього сприйняття до осмислення художніх і змістових особливостей твору. Рефлексивно-узагальнювальний етап сприяє формуванню самостійних висновків і визначенню освітнього значення опрацьованого матеріалу. Тривалість кожного етапу залежить від навчальної мети, складності фільму, кількості учасників і формату заняття. Отже, модель створює структуровану основу для інтеграції кіномистецтва в гуманітарну підготовку здобувачів освіти.

Для закладів безпекового спрямування особливо актуальним є використання кінематографічного матеріалу для розвитку критичного мислення та професійно значущої рефлексії. Обговорення художніх ситуацій дає змогу аналізувати відповідальність, взаємодію, довіру, моральні теми, цінності та конфлікти. Водночас перенесення висновків із художнього твору в професійну практику потребує обережності: кінематограф не замінює нормативних документів, спеціальної підготовки або перевірених історичних і наукових джерел. Окремої уваги потребує співвідношення національно-патріотичного виховання та критичності сприйняття. Саме звернення до українського кіномистецтва сприяє усвідомленню національної культурної спадщини та формування національно-культурної ідентичності.

Важливою перевагою моделі є можливість її адаптації до різних освітніх умов. У Львівському державному університеті ця модель застосовується у межах вивчення вибіркової дисципліни «Історія кіно» для студентів та курсантів усіх спеціальностей. Проте, вона може використовуватися в межах факультативів, тематичних кінолекторіїв, виховних заходів і самостійної роботи здобувачів освіти, а також в межах реалізації міждисциплінарності у закладах освіти.

Порівняння з іншими дослідженнями. Проблематика використання кіномистецтва в освіті розглядається в дослідженнях із медіаосвіти, мистецької педагогіки, історичної освіти та розвитку критичного мислення. На відміну від підходів, у яких фільм використовується переважно як епізодичний матеріал, запропонована модель передбачає послідовний перехід від підготовки до перегляду, а також критичного аналізу та рефлексивного осмислення кінематографічного твору.

Низка досліджень спрямована використання кіномистецтва в освітньому процесі відповідно до професійної спрямованості, зокрема, використання кіноекранізації в літературній освіті [3, 8, 11], фахівців соціальної сфери [1], іншомовної комунікативної

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

компетентності [7], філологів [10], журналістів [14] тощо. Запропонована модель розроблена із врахуванням специфіки закладів освіти безпекового спрямування, оскільки враховує аналіз українського кіномистецтва з осмисленням історичної пам'яті, національно-культурної ідентичності та професійно-етичних цінностей. Важливе значення мають також зіставлення художньої інтерпретації з історичними фактами й забезпечення психологічно безпечного освітнього середовища.

Дослідження також конкретизує педагогічні умови до використання кіномистецтва, пропонуючи організаційно-педагогічну модель його аналізу в гуманітарній підготовці майбутніх фахівців безпекового профілю. Її практична ефективність потребує подальшої емпіричної перевірки.

Наукова новизна (розгорнуто). Наукова новизна дослідження полягає в розробленні та теоретичному обґрунтуванні організаційно-педагогічної моделі аналізу українського кінематографічного твору в закладах освіти безпекового спрямування. У межах дослідження запропоновано організаційно-педагогічну модель аналізу українського кінематографічного твору, що охоплює підготовчо-мотиваційний, аналітико-інтерпретаційний і рефлексивно-узагальнювальний етапи та забезпечує послідовний перехід від підготовки до перегляду фільму до його критичного аналізу й осмислення отриманих результатів. Визначено зміст, основні методи та очікувані результати кожного етапу.

Уточнено педагогічні умови реалізації моделі: цілеспрямований добір кіноматеріалу, інтеграцію кіномистецтва з іншими освітніми компонентами, діалогічну організацію навчання, поєднання емоційного сприйняття з критичним аналізом, забезпечення психологічно безпечного середовища та оцінювання навчальних результатів. Подальшого розвитку набули положення щодо використання українського кіномистецтва в гуманітарній підготовці майбутніх фахівців безпекового профілю, зокрема для розвитку критичного мислення, медіаграмотності, національно-культурної ідентичності та усвідомлення професійно-етичних цінностей.

Практичне значення. Запропонована модель має практичне використання у закладах вищої освіти. Як вже зазначалося, у Львівському державному університеті ця модель застосовується у межах вивчення вибіркової дисципліни «Історія кіно» для студентів та курсантів усіх спеціальностей. Також практичне значення моделі полягає в можливості її застосування в закладах освіти під час викладання гуманітарних дисциплін, проведення кінолекторіїв, а також з метою впровадження міждисциплінарності в освітньому процесі.

Висновки

У статті теоретично обґрунтовано модель організації аналізу українського кінематографічного твору в закладах безпекового спрямування. Встановлено, що український кінематограф може виступати важливим засобом гуманітарної підготовки, поєднуючи історико-пізнавальний, культурологічний, естетичний, медіаосвітній і ціннісно-виховний потенціал.

Розроблена модель охоплює підготовчо-мотиваційний, аналітико-інтерпретаційний і рефлексивно-узагальнювальний етапи. Перший етап забезпечує актуалізацію попередніх знань і формування мотивації; другий спрямований на аналіз змісту, художніх засобів, історичного контексту й ціннісних смислів фільму; третій передбачає узагальнення результатів, аргументоване висловлення власної позиції та рефлексивне осмислення побаченого.

Також у статті визначено педагогічні умови реалізації моделі, серед яких цілеспрямований добір фільмів, інтеграція кінематографічного матеріалу з іншими освітніми компонентами, діалогічна організація занять, поєднання емоційного

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

сприйняття з критичним аналізом, забезпечення психологічно безпечного середовища та систематичне оцінювання результатів навчання.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням навчально-методичних матеріалів, формуванням репрезентативної добірки українських художніх і документальних фільмів та оцінюванням змін у рівнях сформованості історичної компетентності, національно-культурної ідентичності, критичного мислення й медіаграмотності здобувачів освіти.

Список використаних джерел

1. Андреєва М. Використання виховного потенціалу кіномистецтва в підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери. ОСВІТНІ ОБРІЇ № 2(57), ч. 2, 2023. С. 73-75.
2. Гавран І., Попова Я. Роль кінематографа у житті сучасної людини. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво. Том 2. № 2. 2019 р. с. 181-187. DOI: https://doi.org/10.31866/2617-2674.2.2.2019.185700.
3. Горболіс Л. Кіномистецький контент в оптимізації навчання зарубіжної літератури в ЗЗСО: особливості застосування. Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія, випуск 12, 2025. С. 58-62. DOI https://doi.org/10.32782/philspu/2025.12.10.
4. Груць Г. Кінематограф як інструмент інклюзивної освіти у вищій школі. V Всеукраїнська міждисциплінарна науково-практична конференція з міжнародною участю «Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат» (25 квітня 2024 р.). с. 65-72.
5. Єпик Л., Єпик Д. Сучасне українське кіно як фактор формування національної свідомості. Knowledge, Education, Law, Management. 2020. № 3 (31), vol. 2. С. 32-36. DOI https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.2.6.
6. Зінчина О., Кунденко Я. Творчі компоненти фільму як соціальні механізми продукування смислів у масовій комунікації. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». 2024. Випуск 53. С. 35-46. DOI 10.26565/2227-6521-2024-53-04.
7. Карпенко Г. Роль фільмів у формуванні іншомовної комунікативної компетентності школярів. Академічні студії. Серія «Педагогіка», Вип. 1, 2023. с. 128-132. DOI https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2023.1.19.
8. Кикилик А., Поліщук О. Візуалізації та кіноінтерпретація художніх творів на уроках літератури у закладах загальної середньої освіти. Освіта. Інноватика. Практика, 2026. Том 14, № 2. С. 38-44. https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol14i2-005.
9. Конівіцька Т.Я. Онлайн-ресурси з кіномистецтва як складова вивчення української культури у закладах вищої освіти. Проблеми освіти. ISSN Online 2710-3986. 2023. Вип. 2 (99). С. 44-59. DOI: https://doi.org/10.52256/2710-3986.2-99.2023.03.
10. Мірошниченко В. Використання художнього фільму у процесі підготовки майбутніх філологів. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 25, 2019. С. 234-239. DOI https://doi.org/10.24919/2308-4863.0/25.179017.
11. Ратушняк О. Використання кіноекранізації в літературній освіті. Наукові записки. Серія: Філологічні науки (Літературознавство). Вип. 111. 2012. С. 189-197.
12. Савчук Б., Бурлик В. Кінопедагогіка проти кліпового мислення: критична медіаграмотність як засіб подолання фрагментарної уяви студентської молоді. Педагогічна наука і освіта XXI століття, № 6 (2026). С. 48-58. DOI: 10.35619/pse.vi6.186.
13. Сальнікова, С., Климюк, А. Масове кіно як чинник ціннісних орієнтацій студентів (за результатами соціологічного дослідження). Соціологічні студії. 2018. 2(13). С. 45–53. DOI: https://doi.org/10.29038/2306-3971-2018-01-45-52.

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

14. Семенюк О. Використання художніх фільмів у процесі підготовки майбутніх журналістів. Інтегровані комунікації, 2 (18), 2024. С. 147-152. DOI: https://doi.org/10.28925/2524-2644.2024.1819.

15. Фісенко Т. В. Кінематограф у формуванні громадської думки. Обрії друкарства, № 1(8). 2020. С. 205-223.

16. Kannas A., Douglas J., Thompson J. Gazing or glancing? Mapping student engagement when film studies moves online. Convergence. 2023. 29(1), 47–60. DOI: 10.1177/13548565221148102.

17. Lainio A. Independent learner as the ideal: Normative representations of higher education students in film and television drama across Europe. Critical Studies in Education. 2024. 65(1). 39–56. DOI: 10.1080/17508487.2023.2210627.

18. Nguyen N. Film in university teaching: Optimising multimodal pedagogies through film literacy. Teaching in Higher Education. 2024. 29(8). 1934–1955. DOI: 10.1080/13562517.2022.2163161.

19. Romero Walker A. A more equitable film pedagogy: Including media literacy in higher education film classrooms to result in better media practitioners. Journal of Media Literacy Education. 2022. 14(1). 153–167. DOI: 10.23860/JMLE-2022-14-1-11.

References

1. Andreieva, M. Vykorystannia vykhovnoho potentsialu kinomystetstva v pidhotovtsi maibutnikh fakhivtsiv sotsialnoi sfery [The use of the educational potential of cinema in the training of future social work professionals]. Osvitni Obrii, no. 2(57), part 2, 2023, pp. 73–75.

2. Havran, I., & Popova, Ya. Rol kinematohrafa u zhytti suchasnoi liudyny [The role of cinema in the life of a modern person]. Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv. Seriia: Audiovizualne mystetstvo i vyrobnytstvo, vol. 2, no. 2, 2019, pp. 181–187. https://doi.org/10.31866/2617-2674.2.2.2019.185700.

3. Horbolis, L. Kinomystetskyi kontent v optymizatsii navchannia zarubizhnoi literatury v ZZSO: osoblyvosti zastosuvannia [Film art content in optimizing the teaching of foreign literature in general secondary education institutions: Application features]. Slobozhanskyi Naukovyi Visnyk. Seriia: Filolohiia, no. 12, 2025, pp. 58–62. https://doi.org/10.32782/philspu/2025.12.10.

4. Hruts, H. Kinematohraf yak instrument inkliuzyvnoi osvity u vyshchii shkoli [Cinema as a tool for inclusive education in higher education]. V Vseukrainska mizhdystsyplinarna naukovo-praktychna konferentsiia z mizhnarodnoiu uchastiu “Inkliuzyvna osvita: ideia, stratehiia, rezultat” [5th All-Ukrainian Interdisciplinary Scientific and Practical Conference with International Participation “Inclusive Education: Idea, Strategy, Result”], 25 April 2024, pp. 65–72.

5. Yepyk, L., & Yepyk, D. Suchasne ukrainske kino yak faktor formuvannia natsionalnoi svidomosti [Contemporary Ukrainian cinema as a factor in the formation of national consciousness]. Knowledge, Education, Law, Management, no. 3(31), vol. 2, 2020, pp. 32–36. https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.2.6.

6. Zinchyna, O., & Kundenko, Ya. Tvorchi komponenty filmu yak sotsialni mekhanizmy produkuvannia smysliv u masovii komunikatsii [Creative components of film as social mechanisms for producing meanings in mass communication]. Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriia “Sotsiolohichni doslidzhennia suchasnoho suspilstva: metodolohiia, teoriia, metody”, no. 53, 2024, pp. 35–46. https://doi.org/10.26565/2227-6521-2024-53-04.

7. Karpenko, H. Rol filmiv u formuvanni inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti shkoliariv [The role of films in developing school students’ foreign language communicative

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

competence]. Akademichni Studii. Seriia “Pedahohika”, no. 1, 2023, pp. 128–132. https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2023.1.19.

8. Kykylyk, A., & Polishchuk, O. Vizualizatsii ta kinointerpretatsiia khudozhnikh tvoriv na urokakh literatury u zakladakh zahalnoi serednoi osvity [Visualization and cinematic interpretation of literary texts in literature classes in general secondary education institutions]. Osvita. Innovatyka. Praktyka, vol. 14, no. 2, 2026, pp. 38–44. https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol14i2-005.

9. Konivitska, T. Ya. Onlain-resursy z kinomystetstva yak skladova vyvchennia ukrainskoi kultury u zakladakh vyshchoi osvity [Online resources on cinema as a component of studying Ukrainian culture in higher education institutions]. Problemy Osvity, no. 2(99), 2023, pp. 44–59. https://doi.org/10.52256/2710-3986.2-99.2023.03.

10. Miroshnychenko, V. Vykorystannia khudozhnoho filmu u protsesi pidhotovky maibutnikh filolohiv [The use of feature films in the training of future philologists]. Aktualni Pytannia Humanitarnykh Nauk, no. 25, 2019, pp. 234–239. https://doi.org/10.24919/2308-4863.0/25.179017.

11. Ratushniak, O. Vykorystannia kinoekranizatsii v literaturnii osviti [The use of film adaptations in literary education]. Naukovi Zapysky. Seriia: Filolohichni Nauky (Literaturoznavstvo), no. 111, 2012, pp. 189–197.

12. Savchuk, B., & Burlyk, V. Kinopedahohika proty klipovoho myslennia: krytychna mediahramotnist yak zasib podolannia frahmentarnoi uiavy studentskoi molodi [Film pedagogy against clip thinking: Critical media literacy as a means of overcoming fragmented thinking among university students]. Pedahohichna Nauka i Osvita XXI Stolittia, no. 6, 2026, pp. 48–58. https://doi.org/10.35619/pse.vi6.186.

13. Salnikova, S., & Klymiuk, A. Masove kino yak chynnyk tsinnisnykh oriientatsii studentiv (za rezultatamy sotsiolohichnoho doslidzhennia) [Popular cinema as a factor influencing students’ value orientations: Findings of a sociological study]. Sotsiolohichni Studii, no. 2(13), 2018, pp. 45–53. https://doi.org/10.29038/2306-3971-2018-01-45-52.

14. Semeniuk, O. Vykorystannia khudozhnikh filmiv u protsesi pidhotovky maibutnikh zhurnalistiv [The use of feature films in the training of future journalists]. Intehrovani Komunikatsii, no. 2(18), 2024, pp. 147–152. https://doi.org/10.28925/2524-2644.2024.1819.

15. Fisenko, T. V. Kinematohraf u formuvanni hromadskoi dumky [Cinema in the formation of public opinion]. Obrii Drukarstva, no. 1(8), 2020, pp. 205–223.

16. Kannas, A., Douglas, J., & Thompson, J. (2023). Gazing or glancing? Mapping student engagement when film studies moves online. Convergence, 29(1), 47–60. https://doi.org/10.1177/13548565221148102.

17. Lainio, A. (2024). Independent learner as the ideal: Normative representations of higher education students in film and television drama across Europe. Critical Studies in Education, 65(1), 39–56. https://doi.org/10.1080/17508487.2023.2210627.

18. Nguyen, N. (2024). Film in university teaching: Optimising multimodal pedagogies through film literacy. Teaching in Higher Education, 29(8), 1934–1955. https://doi.org/10.1080/13562517.2022.2163161.

19. Romero Walker, A. (2022). A more equitable film pedagogy: Including media literacy in higher education film classrooms to result in better media practitioners. Journal of Media Literacy Education, 14(1), 153–167. https://doi.org/10.23860/JMLE-2022-14-1-11.

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X